

FILOSOOF

Maandelijks uitgave van de Faculteitsvereniging Utrechtse
Filosofiestudenten voor de Faculteit Wijsbegeerte Utrecht.

Jaargang 2 Nummer 8
November 2000 Blok 2

IN DIT NUMMER:

Van de redactie	p.1
De lezing	p.1
Mededelingen	p.2
Rooster Blok 2	p.3
De lezing (vervolg)	p.4
De gebroeders	p.5
Kalender	p.6
Poëzie	p.8
Halverwege	p.9
Van de FUF	p.10
De commissies	p.11
Ria's ervaringen	p.12
Slot	p.12

VAN DE REDACTIE

Terwijl iedereen waarschijnlijk druk doende is met het voorbereiden van zijn / haar tentamens, werkt de redactie stug door aan dit nummer 8 van De Filosoof.

Door C. van Sijl

We zijn erg blij met een serie van drie ingezonden gedichten van Judith Omtzigt, die we achtereenvolgens zullen plaatsen. Het was klaarblijkelijk niet goed overgekomen dat *De Filosoof* ook openstaat voor andere vormen van bijdragen dan filosofisch proza: ook gedichten en beeldmateriaal zijn van harte welkom!

Zoals jullie ongetwijfeld is opgevallen, is dit nummer op recyclepapier gedrukt. We willen dit vanaf nu altijd gaan doen, aangezien de prijs niet veel hoger ligt, de kwaliteit niet lager, terwijl het wel milieuvriendelijker is.

Enigszins teleurstellend is het feit dat er klaarblijkelijk geen cartoonisten of

andere striptekenaars aanwezig zijn onder de filosofen in Utrecht e.o.. Ondanks de oproep in het vorige nummer heeft de redactie geen enkele reactie mogen ontvangen. Daarom blijft het aanbod voorlopig nog geldig: lever een fantastische strip in, ontvang een boekenbon en word vaste medewerker van *De Filosoof!*

In dit nummer zullen jullie in ieder geval De Gebroeders weer tegen komen, die in hevige strijd verwickeld zijn met hun auteur. Ook Ria's afstudeer-ervaringen en de boekbespreking, dit keer over *The Chosen*, van Chaim Potok. Verder vinden jullie een verslag van de ALV van de FUF, die kort geleden heeft plaatsgevonden. En tenslotte is er nog een verslag van de lezing van dr. Lievers, die hij onlangs voor Studium Generale heeft gehouden.

Veel leesplezier en klim in je pen om de redactie te verblijden met jouw artikel!

F

DE LEZING

Maandag 23 oktober in het academiegebouw: een zaal vol mensen die klaarblijkelijk in staat waren met behulp van een landkaart van Utrecht in hun hoofd hun eigen positie daarop te bepalen en te weten in welke richting ze zich moesten bewegen om bij het academiegebouw aan te komen.

Door C. van Sijl

Daar hield dr. Menno Lievers in het kader van de reeks *Geletterden en gecijferden*, georganiseerd door het Studium Generale, een lezing over het lichaam / geest- probleem en de relatie van dat probleem met de geneeskunde, de filosofie en de literatuur.

Hij legde zijn toehoorders haarfijn uit dat het eigenlijk heel bijzonder was, dat zij allen in staat waren geweest met behulp van hun cognitieve landkaart hier te arriveren.

Men moet er dan immers niet alleen van uit gaan dat objecten onafhankelijk van ons bestaan in een objectieve werkelijkheid (blijkbaar was het academiegebouw blijven bestaan, ondanks dat het niet door het publiek waargenomen werd, zie Berkeley), maar ook dat men zichzelf in die werkelijkheid kan situeren en er als het ware een soort mentale representatie in zijn hoofd van kan maken.

Vervolg op pagina 4

MEDEDELINGEN

College Wijsgerig Latijn (WB1469)

Docenten : Piet Steenbakkers en Corinna Vermeulen.
Bij voldoende belangstelling wordt in de blokken 2 en 3 een practicum aangeboden om studenten die al enige kennis van het Latijn hebben (desnoods in verroeste staat) vaardigheid bij te brengen in het lezen van Latijnse wijsgerige teksten. Dit gebeurt door het gezamenlijk vertalen en bespreken van een werk van de filosoof en filoloog Jean Le Clerc (1657-1736). Van deze tekst wordt een kopie tegen kostprijs verstrekt. Als tijdstip wordt voorgesteld dinsdags van 11:00 tot 13:00 uur. Op dinsdag 31 oktober vindt een eerste besprekingscollege plaats (om 11:00, Bestuursgebouw, zaal 467). Meer informatie op Internet: www.phil.uu.nl/~piet/Latijn.html
Aanmeldingen en informatie bij Piet Steenbakkers, bij voorkeur per email (Piet.Steenbakkers@phil.uu.nl).

Blokindeling 2000 / 2001

In het gewijzigde blokoverzicht (van 6 oktober 2000) ontbreekt de cursus "meta-ethiek", docenten: Van den Beld / Brom, bij de dagcolleges van Blok 4. Dit moet nog toegevoegd worden.

Voorlichtingsdagen 10 november

Op vrijdag 10 november zijn er i.v.m. de universitaire voorlichtingsdagen geen colleges. De colleges zullen evt. op een in overleg met de docent bepaald tijdstip ingehaald worden.

Bij het rooster:

propedeuse:

De introductiebijeenkomsten van het IP-programma zijn gepland op de eerste maandag van het blok van 16.00 - 18.00 of 19.00 uur. De bijeenkomsten in het tweede blok zijn voor Inl. Middeleeuwen van 16.00 - 17.00, voor Inl. Wijsgerige Ethiek (voltijd en deeltijd) van 17.00 - 18.00 uur. Plaats BG: 465.

Maandag 30 oktober: Eenmalig hoorcollege Inl. Middeleeuwen voor de hele groep van 13.00 - 16.00 uur in T1: 111.

Studenten die zowel het FIB-vak (Inl. ICT) als Inl. Middeleeuwen volgen, worden geplaatst in werkgroep B van Inl. Middeleeuwen van 15.00 - 17.00 uur.

basisdoctoraal

De docent Logica II (V.d. Hoek) is verhinderd op 13, 15 en 16 november 2000 (Avondcollege). De colleges komen ook te vervallen op 30 november. De colleges Logica II gaan dus een week langer door. (Week 7: 11 tot en met 15 december 2000)

Vervolgdoctoraal: zaterdagcolleges

Wijsgerige theologie II: Aanvang zaterdag 3 februari 2001
Wijsgerige begripsanalyse: Aanvang 29 januari 2001
Religieus denken en hermeneutiek: Aanvang 31 januari 2001

PRAEMIUM ERASMIANUM

Praemium Erasmianum voor dr. M. van Atten

De Stichting Praemium Erasmianum heeft Mark van Atten geselecteerd, samen met nog 4 anderen, voor de 5 studieprijzen 2000 van de Stichting Praemium Erasmianum.

De prijs ter waarde van Fl. 7500,- is aan hem toegekend voor zijn proefschrift *Phenomenology of choice sequences*.

Reden van deze selectie was, aldus de Stichting:

Een origineel, verrassend, helder en bondig geschreven boek over Husserl's fenomenologische en Brouwer's intuitionistische behandeling van de wiskunde.

Het gaat om een grondslagenonderzoek dat zowel voor de wijsbegeerte als voor de wiskunde en dus de exacte wetenschappen essentieel is. Aan de hand van Brouwers keuzesequenties worden twee aan elkaar tegenovergestelde visies op het mathematische universum geschetst, waardoor een dilemma ontstaat dat door Van Atten wordt opgelost.

De prijs wordt hem op 28 november om 16.00 uur in de Tinbergenzaal van de KNAW te Amsterdam uitgereikt.

Tussen 1991 en 1997 is Dr. Mark van Atten zowel in CKI als in de wijsbegeerte afgestudeerd aan deze faculteit en heeft dit laatste zelfs cum laude gehaald.

In de jaren daarna is hij verbonden gebleven aan de faculteit wijsbegeerte als AIO en juniordocent Hij heeft onder meer colleges en werkgroepen begeleid over logica, geschiedenis van de logica, filosofie van de wiskunde en wetenschapsfilosofie.

In 1998 is hij Visiting Fellow geweest aan de filosofiefaculteit van Harvard en heeft daar en aan het MIT als Teaching assistant gefungeerd.

In december 1999 is hij gepromoveerd op zijn dissertatie "Phenomenology of choice sequences", waaraan destijds in *De Filosoof* een interview met dr. Mark van Atten is gewijd en waarvoor hij dus nu de Erasmusprijs in ontvangst mag nemen.

De redactie feliciteert hem van harte hiermee.

ROOSTER BLOK 2

PROPEDEUSE

	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag
9.00 - 11.00		Inl. Wijsgerige ethiek HC V.d.Beld CGZ: F. 125		Inl. ICT HC Bergstra BG: 465	
11.00 - 13.00	Inl. ICT HC Bergstra BG: 043	Inl. Wijsgerige ethiek WG Groep 1: CGZ: G.110 (m.u.v. 21/11 CGZ: E.013) Groep 2: Unnik 206 (m.u.v. 5/12: Unnik 210)			Inl. Wijsgerige ethiek HC 3+17/11+1/12: T1: Rood 10/11: zie mededelingen 24/11+15/12: Unnik: 211 8/12: Unnik: 001
13.00 - 15.00	Inl. ICT WG BG: 043	Inl. Middele. WG A BG: 467		Inl. Middeleeuwen WG. A BG: 467	Inl. Wijsgerige ethiek Werkgroep
15.00 - 17.00	Inl. Middeleeuwen WG. B BG: 467		Inl. Middeleeuwen WG B BG: 467	N.B. 13.00-16.00 uur Inl. Middeleeuwen HC 2/11: CGZ: F. 125 9/11: Went: OC 109 16/11: Kruyt: W. 105 23/11: JK: 004 30/11+7/12: Unnik: 001 14/12: CGZ: F. 119	
Deeltijd 19.00 - 22.00		Inl. Wijsgerige ethiek HC V.d Beld CGZ: F. 125 m.u.v.14/11: Unnik: 001			

BASISDOCTORAAL

	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag
11.00 - 13.00			Logica II HC Van der Hoek		
13.00 - 15.00	Logica II HC Van der Hoek	Voortg. taal filosofie 31/10: Kruyt: W. 105 7+14/11: Went, OC.109 21+28/11: Kruyt, O. 111 5/12: T1: C	Logica II WG		
15.00 - 17.00	Logica II WG			Voortg. taal filosofie Lievers 02+16+23/11: T1: C 9/11+7/12: Unnik: 211 30/11: Unnik: 311	
Avondcolleges 19.00 - 22.00				Logica II HC Van der Hoek CGZ: F 119	

VERVOLGDOCTORAAL

	maandag	dinsdag	woensdag	donderdag	vrijdag	zaterdag
9.00 - 11.00			N.B. 09.00 - 12.00 Politieke Ethiek II			
11.00 - 13.00		Gesch. v.d. esthetica I Algra BG: 465	Dyn. sem. en disc. repr. Visser BG: 465	Gesch. van de Esthetica I Algra BG: 465		
13.00 - 15.00	Dynamische semantiek en discourse representation Visser BG: 465	Gesch. v.d. kentheorie II 31/10+7+14/11: JK: 001 21/11+5+12/12: CGZ E.046 28/11: Unnik: 222	Gesch. v.d. kentheorie II CGZ: E. 046 (m.u.v.:1+15/11: T1:033)			NB 13.15 - 16.00 uur Politieke ethiek II Heeger Janskerkhof 15a: 106
15.00 - 17.00		Logische Complexiteit 31/10: T1 Blauw 7/11 t/m 5/12: T1 Wit	Logische Complexiteit 1/11 en 8/11: CGZ, F119 15/11 t/m 6/12: Tr 1, A	Wetenschapsfilosofie Douven 2+9+ 30/11+14/12: T1: 033 16+23/11: Unnik: 311 7/12: T1: B		
15.00 - 17.00		Log. Complexiteit WG groep 1: 31/10, 7+28/11, 5/12: Unnik 216 14+21/11: T1 123 groep 2: 31/10: T1 032 7+21+28/11+5/12 Unnik210 14/11: T1 125 groep 3: Unnik, 221 m.u.v. 7/11: T1 032	Logische Complexiteit Beklemishev WG groep 1: T1 123 groep 2: CGZ E.035 groep 3: CGZ E.039 m.u.v. 29/11: groep 1: CGZ E241			
Avondcolleges 19.00 - 22.00	Philosophy of Action Bransen CGZ: E. 046	Regeren-legitimeren Van Gerwen CGZ: F. 127	Gesch. kentheorie II Steenbakkens CGZ: E. 040			

VAN DE SNIJZAAL NAAR HET ‘LICHAAM

Vervolg van pagina 1

Als men op de middelbare school in contact komt met literatuur en zich daardoor bewust wordt van de dood, dan krijgt men ook behoefte aan een duidelijk antwoord op de vraag naar de achtergrond van het leven. De door dr. Lievers veelvuldig aangehaalde W.F. Hermans is hier heel helder over: de mens is een chemisch proces als elk ander, een visie die onder andere gedeeld wordt door V. Icke en Freud.

Bij geneeskunde krijgt men in het tweede jaar ontleedkunde: in de snijzaal ligt de dood op je te wachten. Maar waar is de geest als deze het lichaam heeft verlaten? Hoe zit het met de causale relaties tussen lichaam en geest? Kan het lichaam de geest beïnvloeden en werkt dit andersom niet? Op deze vragen bestaan in de geneeskunde noch in de psychosomatiek (een discipline in de geneeskunde, die lichamelijke ziektes bestudeert die een psychische oorzaak zouden hebben) antwoorden. Sterker nog, om met Wittgenstein te spreken:

“Wir fühlen, daß selbst, wenn allen möglichen Fragen beantwortet sind, unsere Lebensprobleme noch gar nicht berührt sind. Freilich bleibt dann eben keine Frage mehr; und eben dies ist die Antwort.”

(Tractatus 6.52)

De vraag naar de relatie lichaam / geest is dan ook geen geneeskundige vraag, maar een filosofische. Om aan het publiek duidelijk te maken hoe speciaal filosofie is, geeft dr. Lievers een korte karakteristiek: filosofie is de meest abstracte en wereldvreemde studie die er bestaat. Filosofen vergeten regelmatig dat ze ook nog moeten eten, filosofie brengt een revolutie in de manier waarop je de werkelijkheid waarneemt, etc.. En iedereen die denkt dat hij geen filosoof is, heeft het mis, want volgens Schopenhauer is iedereen filosoof.

Als we het lichaam / geest probleem gaan bekijken, moeten we ons de vraag stellen wat de mens precies is. Volgens dr. Lievers zijn hier drie antwoorden op mogelijk: de mens is een biologisch wezen, een bewust denkend subject, of de bron van wat waarde geeft aan de dingen.

Alvorens hier verder op in te gaan, verwerpt hij en passant het idealisme, op grond van het argument dat men hier het onderscheid tussen *Sinn* en *Bedeutung* vergeet. Zo heeft de naam “André” een *Bedeutung*, namelijk de persoon Klukhuhn. Verder is er een oneindig aantal uniek bepalende beschrijvingen mogelijk om dezelfde man aan te wijzen (bijvoorbeeld: de organisator van de lezingen van Studium Generale), maar bepaalt de werkelijkheid of die beschrijvingen van toepassing zijn, dus of ze waar of onwaar zijn, terwijl volgens de idealist de begrippen de werkelijkheid bepalen.

In de snijzaal bij geneeskunde hebben we het gevoel dat daar lichamen van mensen liggen, en niet mensen van lichamen. Dit wijst erop dat men in de geneeskunde abstracties van de mens bestudeert. De mens is geen chemisch proces, maar hij ondergaat dat. Zo wordt het harde materialisme van Hermans en het

logisch positivisme afgewezen, zonder dat ook het realisme overboord wordt gegooid. Zowel begrip als object moeten er zijn voor zinvolle communicatie. Zo houden we de betekenisinhoud in onze greep, maar ligt het criterium voor de waarheidswaarde buiten ons.

Door de scheiding van lichaam en geest raakt de psychosomatiek vertroebeld: artsen gaan de patiënt vragen wat deze er zelf van vindt. Hier ziet men onmiddellijk de invloed van literatuur op het leven: mensen hebben de neiging om een verhaal te maken van hun eigen leven. Dan constateert dr. Lievers een vreselijke ontwikkeling in de moderne literatuur: deze lijkt als twee druppels water op de verhalen van patiënten tegenover hun arts. Dit realisme in de moderne literatuur is als volgt samen te vatten: individuen moeten zich na een ingrijpende gebeurtenis staande zien te houden, leveren een worsteling met zichzelf en met hun omgeving en aan het slot volgt een loutering en komt alles weer goed (of niet). Schrijvers pretenderen hiermee de ervaringswereld van hun lezers te weerspiegelen.

Dr. Lievers verzucht: "Had Hermans nog maar geleefd..." Hij ziet het schrijven van romans als het bedrijven van wetenschap zonder de plicht bewijzen te leveren voor je conclusies. De wetenschapper en de filosoof moeten ontdekken wat waar is en weten en kunnen uitleggen waarom het waar is. De schrijver is eerder een verkenners, die middels zijn boeken verslag doet van wat anderen nog niet hebben gezien. Hij kan en mag de filosoof vooruit zijn. Hier hebben we het dan ook niet meer over een realisme van de moderne, autobiografische roman, maar over een realisme van waarheidsbegrip, dat zich aan ons onttrekt.

Het moge duidelijk zijn dat in wijsgerig opzicht het begrip “realisme” helemaal niet zo eenduidig is als in de literatuur: men kan realistisch zijn op talloze gebieden. Wijsgerig realisme biedt in ieder geval een perspectief om coherent te kunnen formuleren. Men kan uitspraken verifiëren door bestaande, al geverifieerde uitspraken te combineren, of door zelf een nieuw begrip uit te vinden en te kijken of het op de werkelijkheid van toepassing is.

Voor dit laatste is herkenning nodig, met creativiteit en inzicht. Ook voor de literatuur geldt dit: schrijvers verschaffen een nieuwe kijk op de werkelijkheid, zodat je uiteindelijk iets kunt herkennen, zonder dat je het ooit gezien hebt.. Kafka is bijvoorbeeld zo een realistisch: hij voegt iets toe, zodat we de werkelijkheid anders kunnen waarnemen. Realisme is corruptie van de werkelijkheid, en dat geldt niet alleen voor de literatuur, maar ook voor de kunst.

De schrijver is vrijer dan de wetenschapper en de filosoof en het onderscheid tussen filosofie en literatuur is net als het onderscheid tussen gecijferden en geletterden.

Tot slot nog terug naar de inleiding: het is nu duidelijker hoe bijzonder het is dat het voltallige publiek in staat is geweest met behulp van een cognitieve landkaart naar het academiegebouw te komen om dr. Lievers te horen oren over zijn visie: realisme is waar en waarheid is objectief!

GEEST' PROBLEEM: DE LEZING.

De discussie

Na dit gezegd te hebben en gepauzeerd te hebben onder het genot van een kopje koffie of thee, werd dr. Lievers door dr. Klukhuhn voor de leeuwen geworpen: hij was van het publiek dat hem met kritische vragen mocht bestoken. Enkele vragen zal ik hier naar voren halen.

Er werd dr. Lievers het verwijt gemaakt dat hij een cirkelredenering gebruikte: de werkelijkheid is wat bestaat, zo leek zijn opvatting te zijn, terwijl hij in zijn inleiding het bestaan van de werkelijkheid reeds veronderstelde. Dr. Lievers ontkende dat dit zo was, omdat het volgens hem niet zo is dat de werkelijkheid is wat bestaat: hij ontkende Berkeley, door te zeggen dat *esse est percipi* niet waar is, waarop hem vervolgens werd verweten dat hij zich nu opstelde als een Baron von Münchhausen, die zich aan zijn eigen haren het moeras uit trekt. Dr. Lievers redde zich hieruit door aan te voeren dat we een waarheidsbegrip hebben. Dat kan alleen als er een werkelijkheid bestaat, die uitspraken waar of onwaar maakt. We kunnen ons eigen lichaam in een objectieve ruimte plaatsen vóórdat we een taal leren spreken. Deze cognitieve activiteit kunnen we alleen hebben als we ook echt in zo'n werkelijkheid kunnen rondlopen. Dus bestaat die werkelijkheid...

Een ander nijpend probleem was de vraag of dr. Lievers ervan overtuigd was dat tijd bestaat. Hiermee wilde de vragensteller duidelijk maken dat hij dacht dat dr. Lievers het argument van Kant niet had begrepen, dat zegt dat er in het verstand a priori categorieën zijn die alle waarneming kleuren en beïnvloeden. Hier moest dr. Lievers toegeven dat hij, vanwege zijn these dat de ruimte onafhankelijk van ons bestaat, verplicht was een newtoniaans wereldbeeld aan te hangen, met een onafhankelijk van ons bestaande tijd en ruimte. Met andere woorden: hij moest ontkennen dat er a priori categorieën in het verstand zijn.

Nog een laatste greep uit de gestelde vragen: waarom zou er slechts één waarheid bestaan? Deze meneer was van mening dat er meerdere waarheden mogelijk zijn, waarop dr. Lievers uitriep: "Waarom stelt u deze vraag? Als er meerdere waarheden zijn, dan kunnen we toch helemaal niet praten?". Het is duidelijk dat dit volstrekt niet het laatste woord kon zijn, maar in verband met de tijd, die toch inderdaad leek te bestaan, gezien het voortschrijden ervan, moest de discussie worden afgebroken en kon iedereen nog eens uitproberen of zijn cognitieve landkaart nog actueel was door naar huis te gaan...

¶

DE GEBROEDERS

Dostojevski was niet te spreken over de schrijfstijl van de auteur van het verhaal waar hij de hoofdrol in speelde. Alhoewel het ene verhaaltje wat verteerbaarder was dan het andere, meende Dostojevski dat er in het algemeen toch nog wat te leren viel voor de auteur. Dostojevski wenste de hoofdpersoon te zijn in een begrijpelijk verhaal. Maar de auteur lachte in zijn vuistje. Hij wist wel dat dit een te hoog ideaal was van zijn hoofdpersoon. Zoals iedereen weet staan idealen niet bekend om hun realiseerbaarheid.

Door R. den Dikken

De schrijver wilde natuurlijk niets liever dan zijn machtspositie botvieren op zijn personage. Hij wilde niets liever dan nog ondoorgrondelijker gaan schrijven. Hij wilde niets liever dan nog korter door de bocht gaan, daarbij Dostojevski en Tolstoj nog duizeliger en de lezer nog geflipter laten worden.

'Maar, maar...' protesteerde Dostojevski.

'Geen gemaar, Dostojevski.'

'Dat zegt mijn moeder ook altijd,' kon Dostojevski nog uitbrengen.

'Jij hebt helemaal geen moeder.'

'Oh. Maar ik heb wel Tolstoj,' was Dostojevski's repliek.

'Ja, ik ben er ook nog,' beaamde Tolstoj, 'zowaar als twee plus twee vier is.'

'Maar dat twee plus twee vier is, is toch werkelijk ondraaglijk!' zei Dostojevski.

'Je bedoelt dat het bestaan ook ondraaglijk is?' vroeg Tolstoj.

'Ja, net zo ondraaglijk als datgene wat minder weegt dan niks maar zijn kan,' antwoordde Dostojevski.

'Dat is net zoiets als proberen uit te rekenen wat de slingertijd is van een slinger met lengte nul,' maakte Tolstoj de vergelijking.

'Wat weet jij nou helemaal precies van de slingertijd en de slingerlengte? Dit is zeker weer zoiets. Je hoort wel de klok luiden, maar weet niet waar de slinger hangt...'

'Ja, maar,' verdedigde Tolstoj zich, 'iemand is niet dom als 'ie iets niet weet, alleen maar als 'ie niets wil leren of kan leren.'

'Maar schrijver, vertel me nu eens waar je helemaal mee bezig bent,' beval Dostojevski de auteur van het verhaal.

'Wat wil je nu precies weten?' vroeg ik. 'Een echte filosoof heeft namelijk geleerd dat vragen zo open kunnen zijn, dat men er geheid drie antwoordcategorieën naast zit. Ik neem aan dat je bijvoorbeeld niet wilt weten dat ik op dit moment een verhaal aan het schrijven ben. Om maar iets te noemen.'

'Ik wil weten,' vroeg Dostojevski nogmaals, maar nu met een boze blik, 'waarom je zo ondoorgrondelijk schrijft. Bovendien, waarom boeit het je niet dat ik, Dostojevski, me over jouw onbegrijpelijke schrijfstijl loop op te eten?'

'Maar Dostojevski,' antwoordde ik, 'als je honger hebt, waarom laat je Tolstoj dan niet voor je koken?'

Toen rende de schrijver heel hard weg en Dostojevski achtervolgde hem tot aan het einde van het verhaal...

¶

DE GROTE VRIENDELIJKE

Woensdag 1	Donderdag 2	Vrijdag 3	Zaterdag 4
<p>Utrecht Studium Generale <i>Ruimte, tijd en relativiteit: van Euclides tot Einstein.</i> Meetkunde en werkelijkheid. Spreker: prof.dr. J. Hilgevoord</p> <p>Studium Generale: <i>Mens en Dier</i> Forum: Naar een universele verklaring van de rechten van levende wezens?</p>	<p>Amsterdam 2, 3, 4 nov. Crossing Border festival. Van 20.00 uur tot c.a. 5.00 uur</p> <p>In o.a. Paradiso, Bellevue, Melkweg, De Balie.</p> <p>Met o.a. Gumbah, Hans Teeuwen, Ks Choice, Maarten 't Hart, Ronald Giphart en Venus.</p>	<p>Het Crossing Border festival is het grootste Europese festival voor het gesproken woord gecombineerd met muziek, literatuur en film.</p> <p>Dagkaarten: voorverkoop: Fl. 50,- op locatie: Fl. 57,50 2 dagen: voorverkoop: Fl. 90,- op locatie: Fl. 100,-</p>	
<p>Donderdag 9</p> <p>Amsterdam Lezingen over de onttovering in de negentiende eeuw door R. Aerts, P. de Rooy, P. van Rooden en R. Baarsen. Tijd: 20.00 uur. De Balie, Kleine Gartmanplantsoen 10, Reserveren: 31-(0)20-5535100</p>	<p>Vrijdag 10</p> <p>Budel C. Vergeer over het verlangen van de filosofie haar eigen drijfveren te begrijpen. Over scheuren in de fundering van de moderne filosofie. 20.00 uur. / fl.12,50. Centrum voor Filosofie & Kunst, Keunenhoek 29, Info: P. Canters, 0495-491544, Canters@wxs.nl</p>	<p>Zaterdag 11</p>	<p>Zondag 12</p>
<p>Vrijdag 17</p> <p>Amsterdam F. Bokestein houdt de 4e Sir Karl Popper-lezing. <i>'Open societies, closing minds: over het werk van Sir Karl Popper'</i>. Tijd: 20.00 uur. Kosten: fl.25,-. Vlaams Cultuurhuis, De Brakke Grond, Tuinzaal, Nes 45, Info: 31-(0)70-3520496</p>	<p>Zaterdag 18</p> <p>Leusden Symposium over filosofie-onderwijs. Tijd: 10.00-17.00 uur. Kosten: fl. 40,- voor leden, fl. 55,- voor niet-leden. ISVW, Dodeweg 8, Info: 31-(0)24-3615574</p>	<p>Zondag 19</p>	<p>Maandag 20</p> <p>Utrecht Studium Generale <i>Grijze Wijzen.</i> Zorg voor de zieken en strijd voor het geloof: de Maltezers en Johanniters. Spreker: jkvr. prof.dr. J.M. van Winter. Plaats: Faculty Club Helios, Achter de Dom 7A, Utrecht. Aanvang: 20.00 uur precies.</p>
<p>Zaterdag 25</p> <p>Utrecht Recht uit 't Hart: Raak! Literair geweld. Met o.a.: M. Dendermonde, G. Komrij, M. Uphoff, L. Rood, K. Abdolah, H. van Woerden, G. Mak en J. Scholten. Muziek: The Covenant. Muziekcentrum Vredenburg 20:00 uur / Entree: Fl. 25,00</p>	<p>Zondag 26</p>	<p>Maandag 27</p> <p>Utrecht Studium Generale <i>Geletterden en gecijferden.</i> Van poëzie tot wetenschap; het a, b, c volgens Esther Jansma. Spreker: E. Jansma.</p>	<p>Dinsdag 28</p>

FILOSOFIEKALENDER

<p>Zondag 5</p>	<p>Maandag 6</p> <p>Utrecht Studium Generale <i>Geletterden en gecijferden.</i> Verbeeldingskracht in literatuur en wetenschap. De wetenschap steekt de literatuur in verbeeldingskracht gemakkelijk naar de kroon. Spreker: Jaap van Heerden.</p>	<p>Dinsdag 7</p> <p>Amsterdam Stichting Literaire Activiteiten Amsterdam. A. Heumakers in gesprek met de Duitse historicus P. Bürger. Over Avantgarde versus Postmodernisme. Tijd: 20.00 uur. De Balie, Kleine Gartmanplantsoen 10, info: 31-(0)20-5535100</p>	<p>Woensdag 8</p> <p>Utrecht Studium Generale <i>Ruimte, tijd en relativiteit: van Euclides tot Einstein.</i> Ruimte en tijd in de klassieke natuurkunde. Spreker: prof.dr. J. Hilgevoord.</p>
<p>Maandag 13</p> <p>Utrecht Studium Generale <i>Geletterden en gecijferden.</i> De smaak van hout; het lezen van wetenschappelijk proza laat in de mond vaak een houtige smaak achter. Spreker: Vincent Icke.</p>	<p>Dinsdag 14</p> <p>Den Haag Hebben Russen wel een ziel? Lezing van R. Kruk over geografisch determinisme in de klassieke Arabische filosofie. Tijd: 20.00 uur. Parkhotel Den Haag, Molenstraat 53, Info: S. Simons, 070-3835081</p>	<p>Woensdag 15</p> <p>Utrecht Studium Generale <i>Ruimte, tijd en relativiteit: van Euclides tot Einstein.</i> De fusie van ruimte en tijd: de speciale relativiteitstheorie. Spreker: prof.dr. J. Hilgevoord</p>	<p>Donderdag 16</p> <p>Utrecht Het Huiskameronweer Met M. Uphoff en I. Heytze. Café Hofman Janskerkhof 17-A tel.: (030) 230 24 70 Aanvang: 20.00 uur / Gratis</p>
<p>Dinsdag 21</p>	<p>Woensdag 22</p> <p>Utrecht Studium Generale <i>Ruimte, tijd en relativiteit</i> Natuurkunde als meetkunde: de algemene relativiteitstheorie Spreker: prof.dr. J. Hilgevoord</p> <p><i>Dialogo tussen wereldbeschouwingen.</i> Academiegebouw: Aula Aanvang: 19.30 uur precies.</p>	<p>Donderdag 23</p> <p>Amsterdam Symposium van de stichting Psychiatrie en Filosofie. Hoofdspreker: H.H. van Praag lezing: Psychiatrisch filosoferen, een terugblik op een leven. 19.30 uur / Gratis. Grand Hotel Krasnapolsky, Dam 9 Info: 31(0)30-2971196</p>	<p>Vrijdag 24</p>
<p>Woensdag 29</p> <p>Utrecht Studium Generale <i>Ruimte, tijd en relativiteit: van Euclides tot Einstein.</i> Consequenties van de algemene relativiteit. Spreker: prof.dr. J. Hilgevoord</p>	<p>Donderdag 30</p>	<p>Vrijdag 1 December</p>	<p>Zaterdag 2 December</p>

POËZIE

Bereik

Het is maar een lichaam
-klaar om te vergaan-
dat zich gekronkeld in de schaduw
verzadigt met dit ene feit:
dat het bestaat.

Nu vliegt wel eens een vogel over
en blijft soms zijn roep
een nacht lang hangen
in de weidsheid
van de reikhalzende stilte.

Dan zindert het
in alle onvoltooide dingen
niet zonder schoonheid
in de aarde
neer te zullen gaan.

Nooit hecht men meer
aan zijn bestaan
dan tussen sterven en bereiken.

Maar treedt de moed
het water in
en blijven onze dromen drijven,
dan rust de dood
in onze lijven,
zijn wij een rimpeling van zin.

Door J. Omtzigt

HALVERWEGE DE UITVERKORENEN

‘Had je maar moeten bukken’, zo begint de vriendschap tussen Danny Saunders en Reuven Malter in een ziekenhuis in Brooklyn. Tijdens een honkbalwedstrijd tussen twee Joodse middelbare scholen treffen de jongens elkaar en wordt Reuven bovendien getroffen door een zeer harde worp van Danny.

Door C. de Hoop

In *Uitverkorenen* van Chaim Potok staat deze vriendschap centraal. Het pijnlijke begin van de vriendschap karakteriseert de posities en achtergronden van de jongens, die lijnrecht tegenover elkaar staan. Deze roman is het debuut geweest van de schrijver en de thema's, die ook in zijn latere werken terug te zien zijn, zoals het jodendom, adolescentie, wetenschap en religie, chassidisme en liberalisme, zien in dit boek hun eerste levenslicht.

Potok beschrijft de tegenstellingen waar adolescenten mee te maken hebben en specifiek de ambivalentie tussen enerzijds een opvoeding binnen de Joodse traditie en de daarmee gepaard gaande verwachtingen van de mensen om hen heen en anderzijds het verlangen om gehoor te geven aan eigen behoeften en te kiezen voor een geheel eigen leven.

De belangrijkste tegenstelling in het boek is de opvoeding van Reuven en Danny. Danny's vader is een chassidische Rebbe en Danny wordt strikt opgevoed volgens de Joodse wetten. Dat betekent niet alleen en aantal strenge leefregels, maar ook een zekere bepaaldheid van wat er van hem verwacht wordt. Zijn vader is Rebbe, Danny is de oudste zoon en Danny zal dus ook Rebbe worden.

Zoals de wetten voorschrijven moet alle tijd en aandacht besteed worden aan het bestuderen van de Tora. Voor Danny, die zeer briljant is, is dat een erg moeilijk opgave en hij verdiept zich zonder medeweten van zijn vader in allerlei andere, gojse (= niet-joodse) literatuur. Reuven daarentegen wordt liberaal opgevoed, dat wil zeggen dat hij volgens de wetten leeft, althans volgens de meeste wetten, maar dat de bestudering van de Tora niet het enige is waar men aandacht aan moet besteden. Zijn vader is een joodse wetenschapper en hij heeft een geheel eigen methode om de Schrift te bestuderen.

Hoewel deze methode in het boek niet echt wordt besproken, verwijst dit gegeven wel naar een cruciaal verschil tussen chassidiem en liberale joden, dat ook tekenend is voor de vriendschap van de jongens en de crises die zich daarin afspelen.

Het verschil komt vooral voort uit het geloof van de chassidiem

dat niet alleen de Tora, de joodse wetten rechtstreeks door God aan Mozes is gegeven, maar ook de mondelinge toelichting daarbij, de Misjna, en zelfs de latere commentaren en discussies die op schrift zijn gesteld, de Gemara. Aan de letterlijke waarheid daarvan mag dus niet getwijfeld worden.

De liberale Joden daarentegen geloven wel dat God aan Mozes de Tora heeft geopenbaard, maar dat allerlei commentaren daarop later door mensen op schrift zijn gesteld. Dat betekent dus concreet dat als er tegenstrijdigheden zijn in de teksten, deze toegeschreven zouden kunnen worden aan de schrijvers en niet, zoals de Chassidiem doen, aan het onvermogen van de mens de Schrift te doorgronden.

Belangrijk in het boek is dan ook het vinden van begrip en respect voor de opvattingen van de ander, maar ook het vinden van een eigen weg. De beide vaders spelen daarin een erg belangrijke rol. Nog voordat de jongens vriendschap hebben

gesloten, adviseert de vader van Reuven Danny over welke boeken hij wel en niet moet lezen.

Hoewel de Rebbe, wanneer hij daarachter komt er bang voor is en het afkeurt, is hij ook dankbaar dat zijn zoon niet helemaal alleen zijn weg zoekt in de literatuur. Onder toeziend oog van de Rebbe bestuderen de jongens samen de Talmoed en voor Reuven wordt steeds meer duidelijk over de achtergrond en de traditie van die kleine chassidische gemeenschap.

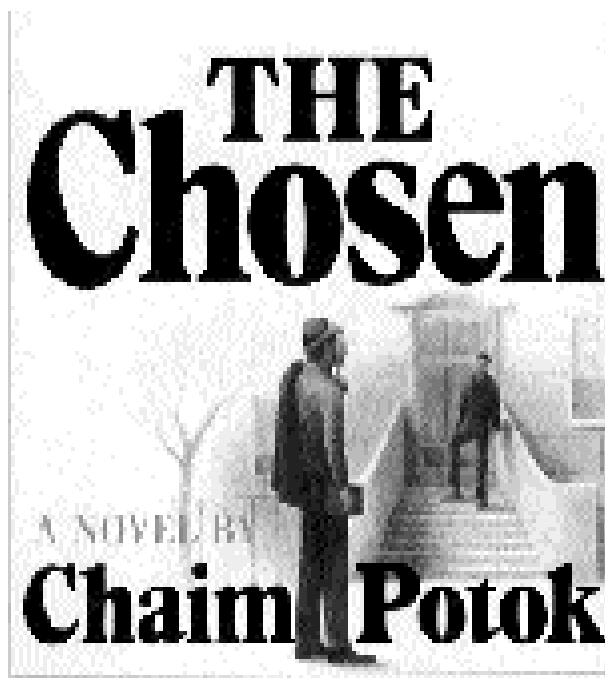
Danny verdiept zich in de werken van Freud, we schrijven begin jaren dertig, en maakt voor zichzelf de keuze om psychologie te studeren. Dat staat uiteraard lijnrecht tegenover de verwachtingen die zijn vader van hem heeft en hij zal dus een keuze moeten maken tussen zijn

verleden en zijn toekomst. Een niet-joodse studie kiezen zal betekenen dat hij het risico loopt om uit de gemeenschap verbannen te worden, met een opleiding tot rabbi verloochent hij zichzelf.

Met zijn vader kan hij hier niet over praten, want hoewel de Rebbe zeer begaan is met het lot van zijn zoon, spreken hij en Danny niet met elkaar. Alleen bij het bestuderen van de Talmoed wordt er gesproken. Danny is hierin dus erg op zichzelf aangewezen en heeft de vriendschap met Reuven dan ook hard nodig.

Misschien is het zwijgen van zijn vader wel één van de drijfveren van Danny's zoektocht en worsteling, maar wat de achterliggende bedoeling is van deze pedagogiek, is halverwege het verhaal nog steeds een absoluut raadsel...

Chaim Potok, *Uitverkorenen*,
(oorspr.: *The Chosen*, 1967)

VAN DE FUF

Beste lezers en lezeressen, 12 oktober jongstleden na een waarlijk luculliaanse maaltijd hebben het oude FUF bestuur en enkele *die-hards* op de Algemene Leden Vergadering het nieuwe FUF-bestuur beëdigd, dat als volgt is samengesteld:

Het Dagelijks Bestuur:

Koen van Gilst   voorzitter
tel. 030-2732287   KoenG@phil.uu.nl

Carlo Ierna   secretaris
tel. 030-2510625   Carlo.Ierna@phil.uu.nl

Jeroen Vink   penningmeester
tel. 078-6319333   JeroenV@phil.uu.nl

De Commissievoorzitters:

Ivan Lukic   Lustrumcommissie
tel.030-2541120   Lcivan@yahoo.com

Cindy de Hoop   Introductiecommissie
tel. 030-2523742   C_deHoop@hotmail.com

Jeroen Vink   Reiscommissie
Carlo Ierna   *De Filosoof* - commissie
Koen van Gilst   Activiteitencommissie

Alvorens alle te ontplooiën activiteiten op te sommen, lijkt het mij gepast om hier enkele wijze woorden te citeren uit de eloquente toespraak van onze ex-voorzitter, Maarten van Houte:

*"Ik voel mij soms als een Platoonse demiurg,
die vorm in de materie moet proppen.
De materie zijn hierbij filosofiestudenten.
Maar de materie is weerbarstig en de vorm
komt niet altijd helmaal tot uiting.
Het resultaat is dus niet meer en niet minder
dan een afspiegeling."*

Nadat de voormalige voorzitter zijn bestuur dechargeerde en zijn ambt overdroeg aan de nieuwe voorzitter, begon het nieuwe bestuur met annonces van revolutionaire activiteiten. Een losse greep uit de wilde kreten:

- Boekverkoop met korting voor leden!
- Een flitsende nieuwe homepage!
- Unieke FUF T-shirts!

Gelukkig blijven bij al deze wereldbewegende nieuwheden ook alle goede oude activiteiten behouden. In het voorjaar 2001 zal bijvoorbeeld het symposium plaatsvinden dat gekoppeld is aan het derde lustrum van de FUF. In mei wordt de studiereis georganiseerd en het jaar wordt afgesloten met de traditionele barbecue. Natuurlijk wordt dit alles door het jaar met kleinere activiteiten aangevuld, zoals film- en theaterbezoeken en de onmisbare borrels en feesten.

Verdere initiatieven van de FUF zijn het organiseren van discussies tussen studenten en / of docenten en de studiedag. Deze wordt elke donderdag van de studieweek gehouden ter voorbereiding van de tentamens. Uiteraard is het ook één van de taken van de FUF om *De Filosoof* te verzorgen, die, zoals inmiddels duidelijk moge zijn, maandelijks uitkomt.

Een faculteitsvereniging kan echter alleen bestaan bij gratie van de inspanningen van actieve leden, die zich inzetten voor de activiteiten. Mocht je zin hebben om actief lid te worden, dan kun je uiteraard contact met ons opnemen. Spreek een bestuurslid of commissievoorzitter aan of stuur gewoon een mailtje naar fuf@phil.uu.nl.

Namens het nieuwe bestuur,

Carlo Ierna, secretaris

¶

DE COMMISSIES

De activiteitencommissie

De activiteitencommissie organiseert, zoals de naam al doet vermoeden, voornamelijk activiteiten. Nu is het begrip activiteiten nogal ruim en dient hier enig onderscheid in aangebracht te worden. Er is namelijk nogal wat variëteit in de FUF - activiteiten.

Ten eerste verzorgt deze commissie de feesten en borrels. De feesten worden veelal in samenwerking met andere verenigingen gegeven, omdat onze vereniging te klein is om in haar eentje feesten te geven – al doen we dit soms wel. De borrels worden gegeven in het 't Lieverdje of in het FUF – hok.

Voor de feesten zijn hard mensen nodig die achter de bar of bij de garderobe willen staan. Ook voor het contact met de

tapcommissie van Incognito, het huren van het zaaltje of – om nog maar wat te noemen – het verzorgen van de aankleding van de zaal zijn mensen nodig.

Het tweede soort activiteiten dat is ondergebracht bij deze commissie, is de culturele en sportieve uitstapjes. In het afgelopen jaar hebben we bijvoorbeeld de tentoonstellingen 'Magisch Realisme' in Arnhem en het Stedelijk Museum te Amsterdam bezocht. We zijn wezen grotbiken in de mergelgrotten van Limburg en hebben de theatervoorstelling van Annie M.G. Smith, 'Er valt een Traan op de Tompoes' bezocht.

Bij het organiseren van dergelijke activiteiten is een aantal dingen nodig. Ten eerste zijn goede ideeën belangrijk. Weet jij een beetje wat er speelt of wat leuk is in de theater, concertgebouwen, musea of bioscopen? Kom ons dan helpen!

DE COMMISSIES

Daarna moet er reclame worden gemaakt voor dit goede idee: posters maken en ophangen in en rond de faculteit wijsbegeerte, e-mails verspreiden, een praatje voor de colleges etc.

De activiteitencommissie telt momenteel 6 actieve – en minder actieve – leden. Dit lijkt misschien veel, maar gezien de activiteiten die nu allemaal op touw staan is er nog een groot tekort aan mensen. Studenten die interesse hebben om ons te komen helpen zijn dus van harte welkom! Vermeld even of je mee wilt helpen met feesten of met het organiseren van kleine activiteiten.

De Lustrumcommissie

De FUF (Faculteitsvereniging Utrechtse Filosofiestudenten) is in haar huidige vorm op 6 juni 1985 opgericht. Om haar derde lustrum te vieren is er een speciale lustrumcommissie opgericht.

Dit jaar is er op 6 juni een feest "Dresscode: White and Pink" gehouden op twee locaties (de ene als *dancefloor*, de andere als *chill out*) in samenwerking met Incognito. Het komende jaar zal de lustrumcommissie echter een groots symposium organiseren op 3 april, met als thema "Manipulatie: op weg naar een beter toekomst?".

Verschillende sprekers van de Nederlandse universiteiten zullen dit thema vanuit de sociale en politieke filosofie en de ethiek belichten.

Na afloop van het symposium zal er een feest plaatsvinden met eveneens als thema "manipulatie". De commissie is eigenlijk al voltallig en in volle gang, maar goede ideeën zijn natuurlijk altijd welkom!

De Studiereis:

Het hoogtepunt van het hele jaar is natuurlijk de buitenlandse reis. We gaan dan naar een faculteit in het buitenland om te kijken hoe ze daar de filosofie bedrijven. Door te luisteren naar lezingen (speciaal voor ons georganiseerd) en het volgen van een paar colleges kun je de sfeer proeven.

Naast het wetenschappelijke programma is er uiteraard ook volop gelegenheid om te genieten van wat de stad zoal te bieden heeft aan cultuur, plaatselijke dranken en sfeer.

Dit jaar in mei (in de hertentamenweek van blok 4) mag zich Barcelona op onze komst verheugen. Echter is de reiscommissie nog druk op zoek naar actieve leden, want zonder deze gaat het

feest niet door... Activiteiten kunnen alleen plaatsvinden als actieve leden zich hiervoor inzetten. Mocht je zin hebben om actief lid te worden bij de reiscommissie, dan kun je contact opnemen via e-mail of door iemand aan te spreken of op te bellen.

De Introcommissie:

Ook al zijn we pas net gekomen van het laatste kamp moet er al weer het een en ander voorbereid worden voor het volgende. Het is echter te vroeg om al een tipje van de sluier op te lichten. Er is namelijk nog geen sluier. In het voorjaar zal de commissie pas actief van start gaan en uiteraard hebben we mensen nodig die in

deze commissie zitting willen nemen. Het gaat dan vooral om het maken van het programma en het assisteren tijdens het weekend.

Assistenten kunnen we altijd wel gebruiken dus als je nog een bestemming zoekt voor de laatste dagen van je zomervakantie dan ben je van harte welkom. We zijn ons er overigens van bewust dat *Lowlands* onze grootste concurrent is en met de planning houden we daar uiteraard rekening mee.

De Filosoof

Zoals iedereen die dit leest weet, verzorgt de FUF ook het faculteitsblad *De Filosoof*. De commissie die zich hierover buigt, ook wel "redactie" genaamd, houdt het blad draaiende door keer op keer data van filosofische activiteiten en mededelingen van de faculteit of van de FUF te vergaren en door in eindredactie en vormgeving te voorzien.

Wat echter het allerbelangrijkste is in een blad is de inhoud (tja, met de vorm alleen redt je het niet, ook materie is nodig...). Deze echter kunnen we niet altijd in ons eentje uit de duim zuigen, maar omdat dit een blad zowel voor als ook door filosofiestudenten is, willen we alle lezers bij deze oproepen om af en toe met een pen en een stukje papier (of desgewenst een notebook) aan tafel te gaan zitten en eens een stukje te schrijven voor jullie favoriete gratis maandblad!

Redactieleden zijn welkom, maar het tekort ligt vooral bij de verslaggevers en journalisten...

MIJN “IK BEN EEN DOCENT” - ERVARINGEN

Vertel niet aan mensen dat je docent wilt worden, want dan merken ze opeens allerlei dingen aan je waaruit blijkt dat je een ‘echte’ docent bent. Ik was bijvoorbeeld eens bij mijn oudere zus, toen een vriendin van haar zei dat ze aan mijn manier van praten ten opzichte van mijn jongere zusje merkte ‘dat ik al een echte docent was’. Grappig, want ik communiceer met mijn zusje altijd op die manier. En men heeft vroeger nooit tegen mij gezegd dat deze manier van communiceren mijn ‘docent-zijn’ verraadt. ‘k Vraag me ook af of mijn zusje eigenlijk enig verschil heeft gemerkt.

Door: R. den Dikken

Er zijn natuurlijk wel van die typische docent-maniertjes, zoals het knippen met de vingers om aan te geven dat je aandacht wil of een draaibeweging met de wijsvinger om aan te geven dat een leerling recht op zijn stoel moet gaan zitten.

Iedere docent ontwikkelt zo zijn eigen stijl en zijn eigen slogans. Ook stellen sommige docenten nogal vaak de vraag ‘is het duidelijk?’, maar tot nog toe is er geen zekere kennis over of het zwijgen van de leerling betekent dat alles volstrekt helder en duidelijk is, of dat de leerling nog volslagen onwetend is en zelfs tot het formuleren van een vraag nog niet in staat.

De filosofiedocent is sterk in het terugspelen van vragen doormiddel van vragen als ‘wat denk je zelf?’, of ‘is iedereen het

ermee eens?’. Als leerlingen dan zeggen dat je op die manier probeert eronderuit te komen, dan heb je als filosofiedocent meerdere handelingsalternatieven voorradig.

Je kunt namelijk zeggen dat je het wel weet, maar dat je het de leerlingen zelf wilt laten ontdekken.

Je kunt ook zeggen dat je het niet weet, omdat je er nog nooit op die manier over hebt nagedacht en dat je er de volgende keer graag op terug komt.

Je kunt eveneens zeggen dat je geen wandelende encyclopedie bent en dat je het ook niet hoeft te weten, omdat je niet alles kunt weten en dat ze het zelf maar moeten opzoeken.

Tenslotte kun je ook zeggen dat er meerdere antwoorden mogelijk zijn.

Een filosofiedocent moet niet bang zijn om leerlingen tegen te komen die intelligenter zijn dan hij, want de enige reden dat je docent bent, is dat je er iets meer van weet omdat jij iets meer tijd van je leven aan filosofie besteed hebt. Of, zoals het in de volksmond heet, ‘je hebt ervoor gestudeerd’.

Ik vind het vooral leuk om leerlingen zelf dingen te laten ontdekken. Dit begeleiden is een vak apart, maar een aan filosofie nauw verwant vak.

En heel soms... vragen ze wat jij er van vindt.

¶

Colofon

Hoofdredactie: Claartje van Sijl

Eindredactie: Daphne van der Nagel

Vormgeving: Carlo Ierna

De redactie:
Cindy de Hoop

De Filosoof Nr. 8 November 2000
oplage: 400

De deadline voor Nr. 9 is 17 November
De deadline voor Nr. 10 is 15 December

Kopij kan ingeleverd worden via de *De Filosoof*-Folder in *Students General*, het postvakje bij de administratie of e-mail aan de.filosoof@phil.uu.nl

De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden artikelen te wijzigen of in te korten.

Uitgave van de FUF & de Faculteit Wijsbegeerte
Heidelberglaan 8
3584 CS Utrecht

SLOT

